

Nr 92.

Av herrar Norman och Lindén, angående en allmän organisation av övningslärartjänster vid folkskolan.

Övningslärarnas lönefråga, varom preliminärt beslut fattades i fjol (prop. 136/1948), föreligger icke i proposition i år såsom var bebådadt.

Proposition 136/1948 innehöll icke något förslag till allmän organisation och löneroglering för folkskolans övningslärare — endast förslag om lönegrader och statsbidrag.

I skrivelse i fjol till riksdagens statsutskott framhöll Svenska gymnastikdirektörsförbundet önskvärdheten av en *organisationsplan* som en nödvändig förutsättning för löneroglering för folkskolans övningslärare. Förbundet hänvisade däri till en skrivelse till Kungl. Maj:t den ²³/₁₀ 1939, med bl. a. förslag till statlig organisation av gymnastiklärare vid folkskolan. Skolöverstyrelsen gjorde något senare en hemställan i samma riktning. Den 17 juni i fjol förnyades förbundets hemställan till Kungl. Maj:t. Denna remitterades till skolöverstyrelsen och innehåller bl. a.:

»Tillsättandet av 1941 års lönekommitté för övningslärare, vilket ledde till detta års riksdagsproposition, 136/1948, får väl närmast anses vara motiverat av det förhållandet, att *folkskolans* övningslärare vid denna tid ej erhållit någon löneroglering. Att detta förhållande utgjorde den främsta motiveringen för ifrågavarande utredning, enkannerligen prop. 136/1948, framgår av de härvidlag gjorda uttalandena dels av 1936 års lönekommitté för folkskollärare, dels av förstnämnda kommitté och av prop. 136/1948.» Frågan hade varit aktuell långt tidigare.

En löneroglering för folkskolans övningslärare — den enda lönegrupp som praktiskt taget år 1938 ej erhållit sådan — krävde emellertid »omfattande organisatoriska åtgärder», och frågan måste lösas i ett »större sammanhang». Vid studiet av detta arbetsresultat, sådant det föreligger i prop. 136/1948, framgår, att omfattande organisatoriska åtgärder föreslagits. — Förbundet framhåller emellertid att för folkskolans del ännu ett önskemål kvarstår, nämligen om ytterligare organisatoriska åtgärder, sådana att en verklig löneroglering må kunna genomföras för samtliga övningslärargrupper vid folkskolan. (Se prop. s. 10, st. 3, s. 14, st. 2). Förbundet fortsätter: »Vid folkskolan tjänstgör dock ett icke ringa antal övningslärare, exempelvis i gymnastik 150—200, och i övriga övningsämnen snarare fler i varje grupp.» — — —

»År 1938 var större delen av denna kommunalt anställda kår alltsedan omkr. 1920—21 i lönehänseende jämställd med folkskollärarinnorna, t. ex. i Stockholm hela dess övningslärarkår. I tio år har nu kåren fått vidkän-

nas relativ löneminskning: skillnaden utgör nu i Stockholm omkring 150 kronor i månaden. De *kommunala* myndigheterna ha inga åtgärder vidtagit: 'i avvaktan på statlig reglering'!» — — —

»Och likväl är organisation av fackhjälp behövlig vid folkskolan. Ämnet gymnastik icke minst, vilket torde i sin mån belysas av följande fakta. Åren 1903—1922 höllos årligen, med statsanslag, 24 fortbildningskurser i gymnastik för folkskollärare(-innor). De omfattade resp. 3 veckor och voro livligt uppskattade. De indrogos 1923. — År 1932 indrogos de statliga gymnastikinspektörsbefattningarna. De första hade tillsatts omkring 1912. De voro i genomsnitt 12 till antalet. De ersattes 1932 av en konsulent, senare även av en andra, kvinnlig, konsulent i skolöverstyrelsen. Dessa sistnämnda kunna ju omöjligt på ett effektivt sätt nå landets alla skolor. Därtill räckte ej heller de förutnämnda anordningarna. En relativ hjälp ha på senare tid de två konsulenterna i de 52 instruktörer, som »vid behov» skola ställas till konsulenternas förfogande, men denna anordning är så bristfällig i organisatoriskt hänseende att den knappast kan försvaras ens som provisorium. — Lokalfrågan torde komma att lösas (i anslutning till 1913 års riksdagsskrivelse m. m.) så snart lätnader inträda på byggnadsmarknaden. Den bör sålunda ej få inverka på lösandet av föreliggande problem. — Men en sak är framför allt av betydelse, och det är folkets fysiska fostran. Grunden till denna lägges i folkskolan. Och för inga åldersgrupper är denna uppfostringsgren av så stor betydelse som i folkskolan. De ömtåligaste växtperioderna infalla på dessa stadier. Barnsjukdomarna med deras eventuella sviter infalla även här. Skelettet är under dessa år mer plastiskt bildbart än senare. Jämte noggrann läkar- och övrig hälsovård har gymnastiken här en ömtålig men ytterst betydelsefull uppgift att fylla, och för folkskolan är därför fackhjälpen i gymnastik av större betydelse — från ovannämnda synpunkter — än för någon annan skolform. Önskvärdheten av sådana är ju också insedd.»

Men folkskolans övningslärare ha ännu ej fått sin organisationsfråga löst. Hur man för gymnastikens del kan tänka sig en sådan lösning har förbundet som förut nämnts framlagt i sin skrivelse till Kungl. Maj:t år 1939, se bilagan.

Undertecknade ha funnit de av Svenska gymnastikdirektörsförbundet framförda synpunkterna värda att beaktas. I prop. 136, s. 7 (mitten) framhålles vikten och värdet av organisatoriska åtgärder, och sådana måste förutsättas som villkor för lönerreglering. Att detta problem för folkskolans del med dess klasslärarsystem måste lösas på ett annat sätt än för i allmänhet andra skolformer, framgår av den reserverade ståndpunkt de sakkunniga och jämväl departementschefen å s. 10 resp. 14 intaga till frågan om lönerreglering för folkskolans övningslärare. Det kräves en särskild utredning som måste innefatta samtliga folkskolor i riket. — Departementschefen framhåller (s. 14) önskvärdheten av »att lönerregleringen, allt eftersom erfarenheter vinnas, utsträcker sig att omfatta ytterligare skolformer». Enligt vår mening kan emellertid icke en generell lönerreglering tillkomma

med mindre än en allmän organisation av övningslärartjänster vid folkskolan uppbygges.

Med det ovan anförda vilja undertecknade fästa riksdagens uppmärksamhet på, att önskemålet om allmänna organisatoriska åtgärder för övningslärare vid folkskolan bör tagas under övervägande på sådant sätt, att varje skola (lärare) må kunna i resp. övningsämnen erhålla erforderlig fackhjälp i vid folkskolan tillämplig form.

Vi få därför hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning med förslag till allmän organisation av övningslärartjänster vid folkskolan.

Stockholm den 20 januari 1949.

David Norman.

Lars V. Lindén.
